

Nr 166

Utlåtande i anledning av väckta motioner om rätt för hemvärnsbefäl att i visst fall använda militär nedsättningsbiljett.

(1:a avd.)

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Torsten Mattsson m. fl.* (I: 16) och den andra inom andra kammaren av herr *Elmwall m. fl.* (II: 27), har hemställts, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om vidtagande av sådana åtgärder att hemvärnsbefälet medgives rätt att resa till och från sin huvudorganisations årsmöten på s. k. militärbiljett, att kostnaderna härför må bestridas från hemvärnets övningsanslag samt att det uppdrages åt militär myndighet att ombesörja enligt i motionerna angiven erforderlig kontroll.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande, hänvisas till motionen II: 27.

Över motionerna ha, efter därom i vederbörlig ordning gjord framställning, yttranden avgivits av *chefen för armén, försvarets civilförvaltning och järnvägsstyrelsen* (bilagor A—C).

Utskottet vill erinra om att enligt hemvärnskungörelsen 1947: 673 hemvärnets personal äger rätt att vid fullgörande av uppdrag i tjänsten åtnjuta fria resor på statens bekostnad. Vad i de föreliggande motionerna åsyftas är rätt för hemvärnsbefälet att på statsmedel resa till och från sin huvudorganisations årsmöten.

Såsom av remissyttrandena framgår har hemvärnets riksförbund, till vilken allt förordnat hemvärnsbefäl äger tillträde, karaktären av enskild sammanslutning av samma natur som en förening eller personalorganisation. Att medgiva resebidrag för deltagandet i en sådan organisations årsmöten är ur principiell synpunkt icke tillrådligt. Härtill kommer, att ett bifall till motionerna kan få prejudicerande verkningar. På här anförda skäl är utskottet icke berett tillstyrka desamma.

Utskottet hemställer,

att motionerna I: 16 och II: 27 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 21 november 1961

På statsutskottets vägnar:

ERNST V. STAXÄNG

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Näsström, Gillström, Boman, Einar Persson, Ivar Johansson, fröken Andersson, herrar Axel Johannes Andersson, Thun, Ragnar Bergh, Rikard Svensson, fru Wallentheim, herrar Söderberg, Bertil Petersson, Lundström och Thorsten Larsson; samt

från andra kammaren: herrar Staxäng, Gustafsson i Stockholm, Malmborg, Karlsson i Olofström, Svensson i Stenkyrka, Blidfors, Almgren, Ståhl, Nilsson i Göingegården, Mellqvist, fru Lewén-Eliasson, fröken Elmén, herrar Larsson i Hedenäset, Carbell och Blomkvist.

*Bilaga A**Till riksdagens statsutskott*

Rikshemvärnschefens yttrande bifogas.

Trots att ifrågavarande resor icke direkt anknyta till hemvärnets utbildning och övningar vill chefen för armén icke motsätta sig i motionerna framlagda förslag. Stockholm den 12 oktober 1961.

På uppdrag av chefen för armén

CARL KLINGENSTIERNA

Chef för sektion II

Åke Hultin

Ref: Kapten Thorstensson

Underbilaga

Hemvärnsbefälets riksförbunds årsmöten är som framhålles i motionen av stor betydelse för att vidmakthålla ett gott förhållande mellan hemvärnets och olika militära och civila, statliga liksom kommunala myndigheter samt enskilda företag. Det är därför ur rikshemvärnschefens synpunkt ett önskemål, att största möjliga antalet hemvärnsbefäl besöker årsmötena. Kostnaderna för den enskilde blir emellertid avsevärda, om avståndet är stort mellan bosättningsorten och platsen där årsmötet hålles. Av stort värde vore därför, om hemvärnsbefälet vid resor till och från årsmötet finge använda s. k. militärbiljett. Omkring 25 hemvärnsbefäl, bosatta på annan ort än platsen för årsmötena, har de senaste åren besökt dessa. Medges fri resa synes sannolikt att antalet fördubblas. Kostnaderna torde överslagsmässigt kunna beräknas till omkring 8 000 kr. I händelse motionen bifalles synes en uppräknig av anslaget för hemvärnets övningar med detta belopp rimlig. I motionen omnämnd kontroll bör kunna utföras av försvarsområdesbefälhavarna. Stockholm den 20 juni 1961.

På uppdrag av rikshemvärnschefen

K.-G. MAGNUSSON

Stabschef

*Bilaga B**Till riksdagens statsutskott*

Genom remiss 29 maj 1961 har Kungl. Maj:t anmodat försvarets civilförvaltning att till Riksdagens statsutskott inkomma med utlåtande över de likalydande motionerna nr 16 i första kammaren och nr 27 i andra kammaren om rätt för hemvärnsbefäl att vid resor från och till Hemvärnsbefälets riksförbunds årsmöten begagna s. k. militär tjänstebiljett.

Med anledning härav får civilförvaltningen — som i ärendet införskaftat yttranden från kungl. arméintendenturförvaltningen, som i sin tur inhämtat chefens för armén* och rikshemvärnschefens* synpunkter i ärendet — med bifogande av remisshandlingen och sagda yttranden samt två särskilda bestyrkta avskrifter* av såväl ettvarrt av yttrandena som detta utlåtande, anför följande.

Bestämmelser om användande av sådan militär tjänstebiljett, varom i de förevarande motionerna är fråga, samt om de avgifter för dylik biljett försvaret har att erlägga till kungl. järnvägsstyrelsen finnas meddelade i ett mellan försvarets civilförvaltning, enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande, samt järnvägsstyrelsen och Svenska järnvägsföreningen 20 maj 1960 ingånget avtal, intaget i Tjänstemeddelanden rörande lantförsvaret, avd A s. 125 ff. Enligt 1 § avtalet avse bestämmelserna sådana transporter på järnväg, som utföras för under kungl. försvarsdepartementet hörande myndigheters räkning, eller eljest betalas av medel under fjärde huvudtiteln eller för i Kungl. Maj:ts kungörelse 11 december 1953 (SFS nr 737) angående frivillig försvarsverksamhet angiven frivillig försvarsorganisations räkning. Vidare föreskrives i 2 § avtalet, att till grund för beräkning av avgift för resa på militär tjänstebiljett skall läggas i vederbörande järnvägars persontaxa angivna ordinarie avgifter för enkel respektive tur- och returresa, tilläggsavgifter för snälltåg, avgifter för sov- och sittplats samt inskrivningsavgifter för cykel och resgods. Enligt samma paragraf är den rabatt på nyssnämnda ordinarie avgifter, som försvarets myndigheter komma i åtnjutande av, bestämd till 25 procent. Härav följer att i de fall, då enligt 1 § avtalet militär tjänstebiljett må komma till användning, försvarets kostnader för transporterna utgöra 75 procent av sagda ordinarie avgifter.

Ett genomförande av motionärernas förevarande förslag skulle innebära en utvidgning av kretsen av de personer, som — enligt förenämnda avtal — äga att färdas på järnväg med anlitande av militär tjänstebiljett, med härav följande kostnader för försvaret och sålunda belastning av anslag under IV huvudtiteln. Av rikshemvärnschefens här bifogade yttrande framgår, att kostnaderna — överslagsmässigt beräknade — skulle komma att belöpa sig till ett belopp av 8 000 kronor per år.

Sagda kostnader kunna i och för sig synas tämligen obetydliga, särskilt som motsvarande belopp skulle komma att tillgodoföras statens järnvägar.

Hemvärnsbefälets riksförbund utgör såsom framgår av motionerna en organisation, till vilken allt förordnat hemvärnsbefäl äger tillträde. Förbundet har sålunda karaktären av en enskild sammanslutning av samma natur som en förening eller personalorganisation. Att medgiva medlemmarna i en dylik sammanslutning en särskild förmån av fria resor måste självfallet stöta på principiella betänkligheter. Framhållas må att genom olika bestämmelser i hemvärnskungörelsen 1947: 673 redan sörts för att hemvärnets personal vid utövande av sina uppgifter kommer i åtnjutande av fria resor på statens bekostnad. Att staten därjämte skulle bekosta resor för medlemmar i en på frivillig medlemskap baserad särskild sammanslutning, skulle även på sätt kungl. arméintendenturförvaltningen i sitt yttrande framhållit kunna få prejudicerande verkningar. Civilförvaltningen kan därför för sin del icke förorda ett bifall till motionerna.

I ärendets handläggning ha deltagit undertecknade Lundberg och kamreren Lindstedt, den sistnämnde föredragande, samt tf. byråcheferna Nilsell och Stenborg. Stockholm den 24 oktober 1961.

RAGNAR LUNDBERG

G. Lindstedt

K. Pieschewski

* Ej här medtagna.

Underbilaga

VPM

Motion om rätt för hemvärnsbefälets riksförbunds medlemmar att i vissa fall få använda militärbiljett vid resor på statens järnvägar

I princip bör resebidrag för deltagande i en personalorganisations årsmöte icke bestridas av statsmedel, även om som här är fråga, den kontakt, som vid årsmötet erhålles mellan hemvärnsbefälets riksförbunds medlemmar och representanter ur hemvärnsstaben, kan vara värdefull ur försvarets synpunkt. Hemvärnets övningsanslag har i de senaste årens anslagsäskande måst beskäras i förhållande till de i och för sig högst berättigade anslagsäskanden, som ingivits av rikshemvärnschefen. Om en uppräknig av hemvärnets övningsanslag skall komma ifråga, synes därför angelägnare önskemål, än de som här framförts, böra givas företräde.

De fördelar ur utbildningssynpunkt, som enligt rikshemvärnschefens yttrande skulle vara förenade med ett bifall till framställningen, synas dock förvaltningen så beaktansvärda, att man borde överväga andra möjligheter att genom ett särskilt anslag till rikshemvärnschefen eller från exempelvis reseanslaget kunna bereda ifrågavarande hemvärnsbefäl fria resor till sagda årsmöte.

Slutligen må framhållas att ett bifall till motionen kan få prejudicerande betydelse därigenom att andra föreningar inom det frivilliga försvaret, som ej på samma fasta sätt äro knutna till armén som hemvärnets, kunna komma att ställa krav på liknande förmåner. Stockholm den 13 oktober 1961.

Enligt arméintendenturförvaltningens beslut

F. HEROLF

Yngve Åberg

Bilaga C

Till riksdagens statsutskott

Järnvägsstyrelsen med utlåtande över motioner av herrar Torsten Mattsson och Elmwall m. fl. angående rätt för hemvärnsbefälet att använda s. k. militärbiljetter vid vissa resor på statens järnvägar.

Genom remiss den 29 maj 1961 har Kungl. Maj:t anmodat järnvägsstyrelsen att avge utlåtande över av herrar Torsten Mattsson och Elmwall m. fl. väckta motioner (nr I: 16 resp. II: 27) om rätt för hemvärnsbefälet att vid vissa resor med järnväg använda s. k. militärbiljetter. Till åtlydnad härav får styrelsen anföra följande.

De militära tjänstebiljetterna — som motionärerna synes åsyfta — användas som färdbevis vid sådana resor, som falla under ett mellan järnvägarna och försvarets civilförvaltning den 20 maj 1960 träffat avtal, d. v. s. då antingen resekostnaden bestrides av medel under fjärde huvudtiteln eller då transporter utföras för i den s. k. frivilligkungörelsen (SFS 737/1953) upptagen frivillig försvarsorganisations räkning.

En förutsättning för att militära tjänstebiljetter skall få användas för i motionerna berörda resor är således, att något av ovanstående två villkor

uppfylles. Så sker om den del av motionärernas framställning vinner riksdagens bifall, som avser de aktuella resekostnadernas bestridande ur hemvärnets övningsanslag, i vilket fall förenämnda avtal således träder i tillämpning och militära tjänstebiljetter får användas. Under dessa förutsättningar har järnvägsstyrelsen intet att erinra mot att de föreslagna åtgärderna genomföras. Kontrollen över att utfärdade föreskrifter följas bör i så fall åvila försvarets civilförvaltning.

Remisshandlingarna jämte en avskrift* av det ovan nämnda avtalet bifogas.

I handläggningen av detta ärende hava deltagit överdirektören och souschefen Oredsson, byråcheferna Ekelund (föredragande) och Lodin. Stockholm den 7 juli 1961.

EDV. OREDSSON

Anders Ekelund

* Ej här bilagd.